

Gemeente van Christus,

Het even mooie als wonderlijke verhaal van de bevrijding van Petrus wordt omlijst door koning Herodes. Deze Herodes Agrippa de 1^e was een kleinzoon van die andere Herodes (de Grote), die regeerde in de dagen dat Jezus werd geboren. Hij doet in wreedheid niet zoveel onder voor zijn illustere grootvader. We horen hoe hij leden van de jonge gemeente gevangen zet en laat mishandelen. Jacobus wordt zelfs met het zwaard onthoofd.

Als Herodes merkt hoe goed dat valt bij een deel van het volk, laat hij Petrus gevangen nemen met de bedoeling ook hem binnen enkele dagen terecht te stellen, als het Joodse Paasfeest voorbij zou zijn. Want, zegt Lucas veelbetekenend, het was in de dagen van het feest van het ongedesemde brood. Wat volgt, zou zich dus wel eens kunnen laten lezen als een Paasverhaal.

Een vorst die willekeurig beschikt over leven en dood van zijn onderdanen. Die volledig uit eigenbelang speelt met zijn volk en hen ophitst tegen "de vijand". Die de vijand desnoods zelf in het leven roept, als dat zo uitkomt. En een volk dat vreugde beleeft aan de onthoofding van een van hen.

Het is van alle tijden en plaatsen.

Er duiken de laatste jaren steeds meer van dit soort leiders op. Ook dichtbij huis. Denk aan Polen, Hongarije, Turkije. Een zeer zorgelijke ontwikkeling. In ons eigen land roeren er zich ook een paar, maar gelukkig krijgen die het nog niet voor het zeggen.

De gedachte dat dit soort figuren er altijd al zijn geweest en waarschijnlijk ook altijd zullen blijven, kan een mens moedeloos maken. Of angstig.

Gevoelens die Petrus vast niet vreemd zijn geweest, toen hij daar vastgeketend zat, bewaakt door soldaten in het donker van de nacht, in een ondergrondse kerker, stel ik me zo voor.

Hij zal het ongetwijfeld geweten hebben, dat Jacobus is onthoofd. En sterk hebben vermoed dat hem hetzelfde lot staat te wachten. Petrus bevindt zich in ons verhaal van vandaag - menselijkerwijs gesproken - in een volkomen uitzichtloze situatie. Het zal niet alleen angst in hem hebben opgeroepen. Maar ook de wezenlijke vraag of dat Koninkrijk van vrede en gerechtigheid waar Jezus zo heilig in geloofde, ooit nog wat zou worden, in deze door Herodessen geregeerde wereld.

Intussen bidden de andere gelovigen vurig voor hem. Zoals ze ongetwijfeld ook vurig voor Jacobus hebben gebeden. Maar blijkbaar redt God zijn kinderen niet of maar zelden op wonderbaarlijke wijze uit alle nood. Jacobus was de eerste niet, die het met de dood moest bekopen. En hij zal nog door ontelbaar veel gelovigen worden gevolgd.

Je kunt je afvragen wát die andere gemeenteleden eigenlijk precies gebeden hebben. Zeker nadat bekend was geworden wat Jacobus was overkomen.

Wat je bidt voor een ander, die op een of andere wijze in nood verkeert, hangt sterk af van jouw beeld van God.

Wat je vurig kunt hopen voor een medemens die ernstig ziek is, ongeneeslijk misschien zelfs, is dat hij of zij zal genezen. En nog lang en gelukkig verder zal leven. Dat is een voorstelbare, menselijke hoop. Maar als je die hoop vervolgens op God projecteert.....en het gebeurt niet.....en je wéét ook wel, als je heel eerlijk bent, dat iemand in zo'n situatie maar zéér, zeer zelden geneest.....wat bid je dán?

Wat dóe je eigenlijk als je voor een ander bidt? Je kunt daar uiteraard alleen je eigen antwoord op geven. Het mijne is dit: ik geloof dat je dan zo goed en intens mogelijk met al je aandacht bij die ander bent. En het vertrouwen uitspreekt dat die ander, wat er ook gebeuren zal, geborgen is bij God.

In het Lucas-evangelie zegt Jezus tegen zijn leerlingen: "Wees niet bang voor degenen die het lichaam kunnen doden, maar niet tot iets ergers in staat zijn. Ik zal jullie zeggen voor wie je bang moet zijn: wees bang voor iemand die de macht heeft om iemand niet alleen te doden, maar ook in de Gehenna (de hel)

te werpen).” Gehenna, dat is in déze beleving (!) denk: ik de plaats waar de mens van God en Gods liefde gescheiden wordt.

Deze uitspraak van Jezus wil in ieder geval laten zien dat de lichamelijke dood niet het ergste is dat een mens kan overkomen.

Die andere gelovigen kunnen voor zowel Jacobus als Petrus om hetzelfde hebben gebeden: innerlijke vrede, het vertrouwen bij God geborgen te zijn, kome wat komt. Dat niets jou kan scheiden van de liefde Gods die openbaar is geworden in Christus Jezus, zoals Paulus dat onder woorden brengt. En in beide gevallen is, geloof ik, hun gebed in vervulling gegaan. Maar Lucas verbééldt die vervulling in zijn verhaal over Petrus. Want in wézen - afgezien van wat daar nu “echt” zou zijn gebeurd - gaat het hierin niet om een letterlijke, uiterlijke bevrijding uit de ketenen en kerker van Herodes. Maar om een innerlijke, geestelijke vrijheid die Petrus ten deel valt.

Zijn bevrijding wordt bijna sprookjesachtig verteld, vind je ook niet? Als een goede fee verschijnt er een engel en die hoeft niet eens met zijn toverstokje op die ketenen te tikken: ze vallen vanzelf van Petrus’ polsen. Probleemloos passeren ze vervolgens de verschillende wachtposten en de ijzeren poort zwaait zomaar vanzelf voor hem open. Petrus wrijft zijn ogen dan ook uit en vraagt zich af of hij waakt of slaapt. Of het zich allemaal afspeelt in zijn hoofd of in de harde realiteit, of het een droom is of werkelijkheid.

Maar misschien lopen die twee wel veel meer door elkaar dan wij denken.

Het doet me denken aan een mooie, kleine anekdote over Tswang Tse, een van de stichters van het Taoïsme: eens droomde Tswang Tse dat hij een vlinder was. Plotseling werd hij wakker en realiseerde zich dat hij Tswang Tse was. Maar daarna begon hij zich af te vragen of hij Tswang Tse was die droomde dat hij een vlinder was, of een vlinder die droomt dat hij Tswang Tse is.

Wat is werkelijkheid? En wat is waarheid? Wat is de laatste waarheid over ons bestaan?

Zijn het de Herodessen die uiteindelijk de werkelijkheid beheersen en bepalen wat waarheid is?

Is de laatste waarheid over ons bestaan dat we onderworpen zijn aan de willekeur van het lot? Aan de grilligheid van machthebbers, de onvoorspelbaarheid van ziekten, van al die andere dingen die ons leven bedreigen en uiteindelijk breken?

We springen even vooruit in dit 12e hoofdstuk van Handelingen. Aan het slot ervan beschrijft Lucas hoe Herodes aan zijn einde komt: nadat hij de bewakers heeft verhoord die Petrus hebben laten ontsnappen, laat hij ook hén terechtstellen. Kort daarna komt een gezantschap bij hem op bezoek. Als Herodes op zijn troon plaats neemt en het volk toespreekt, roept het volk: “Hier spreekt een god, geen mens!” Het zal Herodes ongetwijfeld als muziek in de oren hebben geklonken.

Onmiddellijk daarna echter wordt hij geveld door een engel van de Heer omdat hij God niet de eer heeft gegeven. “En door wormen aangevreten blies hij de laatste adem uit”, aldus Lucas.

Zo vergaat het dus vroeg of laat de Herodessen, die de maat van de menselijkheid overschrijden; die zich aan God noch gebod storen.

In het verhaal van Petrus wil Lucas ons laten zien wat de laatste waarheid, de uiteindelijke werkelijkheid van ons leven is, als we leven in de geest van Jezus. In het vertrouwen op Gods liefde zoals Jezus dat heeft belichaamd.

Als je aandachtig leest, zie je hoe Lucas de bevrijding van Petrus als een variant op het Paasverhaal heeft gecomponeerd: het speelt zich af tijdens het Pesachfeest, er is een koning Herodes, Petrus wordt gevangen gezet: hij verdwijnt in de duisternis, gaat waarschijnlijk ondergronds. Er worden wachters neergezet. Er verschijnt een lichtgevende engel die zegt: Sta op!

En op een ondoorgrondelijke wijze weet Petrus uit die uitzichtloze situatie te ontkomen.

Als hij vervolgens aanklopt bij het huis waar de anderen bijeen gekomen zijn, geloven de mannen de boodschap van het dienstmeisje, dat Petrus voor de deur staat niet: "Je bent niet goed wijs!, zeggen ze tegen haar. (wat vragen kan oproepen tav de inhoud en de verhoring van hun gebed). Petrus spreekt met hen en verdwijnt vervolgens "naar een andere plaats".

Petrus heeft een Paaservaring doorgemaakt, in de duisternis van zijn kerker. En ik geloof dat Jacobus dezelfde ervaring heeft doorgemaakt, ook al lijkt zijn weg zo anders te zijn geëindigd! Ook Stefanus heeft een soortgelijke ervaring, een soortgelijke bevrijding heeft gekend, voordat hij de geest geeft: "Ik zie de hemel geopend en de Mensenzoon die aan Gods rechterhand staat." Wat de omstanders niet belet om hem direct daarna te stenigen.

Het gaat in dit soort verhalen om een werkelijkheid die dieper gaat dan de alledaagse, direct zichtbare realiteit. Om een bevrijding die wezenlijker is dan een letterlijk afvallen van ketenen en het open zwaaien van een ijzeren poort.

Petrus zal, als we de verhalen mogen geloven, enige jaren later alsnog in Rome gevangen worden genomen en sterven aan een kruis.

Het gaat hier om verhalen die iets zichtbaar willen maken wat niet direct zichtbaar is: een innerlijke bevrijding van onze diepste angsten. Een ontwaken van een vertrouwen in de macht, de werkelijkheid van wat we dan Gods liefde noemen. En om een bewustwording van wie wij in wezen zijn.

We besluiten met een korte tekst uit "Verzet en overgave". Dit boek bestaat uit brieven,gedachten en gedichten van Dietrich Bonhoeffer, de jonge Duitse theoloog die door de Nazi's in de laatste fase van de van de oorlog gevangen was gezet en die op de dag dat Duitsland door de geallieerden was verslagen, alsnog werd geëxecuteerd. Teksten die hij schreef in die gevangenschap.

Een ervan heet: "Wie ben ik?"

Wie ben ik?

Ze zeggen me vaak: je treedt uit je cel / rustig blij en zeker / als een burchtheer uit zijn slot.

Wie ben ik?

Ze zeggen me vaak: je spreekt met je bewakers / vrij en rechtuit en vriendelijk / als was je hun heer.

Wie ben ik?

Ze zeggen me ook: je draagt je zwarte dagen / evenwichtig en waardig / als iemand die gewend is te overwinnen.

Ben ik werkelijk wat anderen van mij zeggen? / Of ben ik alleen wat ik weet van mijzelf: onrustig / vol heimwee / ziek als een gekooide vogel / snakkend naar lucht als werd ik gewurgd / hongerend naar kleuren , naar bloemen , naar vogels / dorstend naar een woord van mensen dichtbij / trillend van woede om willekeur, om de geringste krenking / opgejaagd wachtend op iets groots / machteloos bang om vrienden in den vreemde / moe en te leeg om te bidden, te danken, te werken.

Murw en bereid om van alles afscheid te nemen.

Wie ben ik? De een...of de ander?

Ben ik nú de een en morgen de ander? Ben ik beiden tegelijk?

Huichel ik voor de mensen en ben ik in mijzelf een verachtelijk huilende zwakkeling?

Lijkt wat nog in mij is op een verslagen leger / wanordelijk vluchtend na de verloren slag?

Wie ben ik? Ik ben de speelbal van mijn eenzaam vragen.

Wie ik ook ben, Gij kent mij

Ik ben van U, mijn God.

Amen.